

CAUCASUS SPACE IN "DAVITIANI"

კავკასიური სივრცე „დავითიანში“

Nestan Sulava

Doctor of Scientific Philology,
Associate Professor of Ivane Javakhishvili Tbilisi State University,
Tbilisi, I. Chavchavadze Ave. 1, 0179, Georgia,
Invited Professor of Samtskhe-Javakheti State University,
Akhaltzikhe, Rustaveli St. 92, 0800, Georgia,
+995599723488, nestan.sulava@tsu.ge,
<http://orcid.org/0000-0002-7808-8722>

Nana Gonjilashvili

Doctor of Philology,
Associate Professor of Ivane Javakhishvili Tbilisi State University,
Tbilisi, I. Chavchavadze Ave. 1, 0179, Georgia,
Invited Professor of Samtskhe-Javakheti State University,
Akhaltzikhe, Rustaveli St. 92, 0800, Georgia,
nana.gonjilashvili@tsu.ge,
<http://orcid.org/0000-0002-7066-7623>

Abstract. "Davitiani" is a multifaceted, multidimensional, complex structure, the artistic concept of which should be studied in accordance with its predecessor and modern Georgian and foreign fiction, artistic-aesthetic layers and systems characteristic of literary epochs, theological literature. A full study of David Guramishvili's work in the Georgian and, on the other hand, in the European intercultural context requires finding the foundations of David Guramishvili's poetry in different civilized worlds, namely: 1. establishing relations with Georgian traditions and 2. Western European, Ukrainian, Polish and Russian literary-cultural to show analogies in his work, to define the historical context of typological similarities, to connect it with modern cultural processes, because it was in this area that the poet had to spend most of his life and create a literary heritage; This is a characteristic of research aimed at revealing the integration of historical-philological thinking with European traditions. It is in this context that the space of the Caucasus in the poetic world of Davit Guramishvili and its artistic value are placed, because he left a great mark on the life and work of Davit Guramishvili as a link between Georgian traditions and the Western world.

It should be noted that the theme of the Caucasus is not leading in Davitiani, because the purpose of Davit Guramishvili's poetic heritage is to define God, the world, the country, the place of man, a special place of which is given to man, which is expressed in Guramishvili's words. It reads: "The boy must learn to know for himself who Sida came from, where he is, he will go to dispute." These four theses are included in the forced presence of the poet personally in the Caucasian space. Nevertheless, the Caucasian space played a crucial role in the life of Davit Guramishvili and left a deep mark on his poetic work. The poet needs the political-ideological, social, cultural background to better imagine the kind of citizenship of his country. Therefore, it actually shows the situation in which he had to live and work. From this point of view, the historical facts and the historical-geographical area presented in "Davitiani" are important, which is based on the author's time-space perception. Reflecting on these events and space, Davit

Guramishvili's work is one of the best historical sources along with those historical works that are not artistic in terms of genre and are historical.

The difficult political situation in Georgia, weakened by feudal instability as a result of the Ottoman and Persian invasions, was compounded by the Lek raids. All this had a great impact on Davit Guramishvili's family, in particular, on his personal life. My life was tragic. It turned out to be fatal to run into lovers in Lamiskana, from where the Leks were kidnapped in the village of Osoqolo in Dagestan.

Davit Guramishvili's feelings, thoughts, hard physical existence in the Caucasus mountainous region became the basis for the poet's spiritual meditation, which was revealed in his various lyrical works and which showed his inner nature and spiritual world. Davit Guramishvili's poetic "I" is formed here, for which the motive of self-knowledge and self-establishment is the most important. On the path of self-knowledge, he outlined the world-homeland-personality, from which a person must realize where he comes from, who he is, where he is going. In doing so, his focus is on the Savior, the All-Holy Mother of God, who is addressed through an artistic system of symbolic and allegorical thinking and who, in captivity in Dagestan, seeks to escape the ordeal. It is these spiritual feelings and the poet's meditative judgment based on them that we will talk about in the report.

Keywords: the Caucasian space, Davit Guramishvili's poetic, symbolic and allegorical thinking.

ნესტან სულავა

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი,
ქ. თბილისი, ი. ჭავჭავაძის გამზ. 1,0179, საქართველო,
სამცხე-ჯავახეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მოწვეული პროფესორი,
ქ. ახალციხე, რუსთაველის ქ. 92, 0800, საქართველო,
+995599723488, nestan.sulava@tsu.ge,
<http://orcid.org/0000-0002-7808-8722>

ნანა გონჯილაშვილი

ფილოლოგიის დოქტორი,
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი,
ქ. თბილისი, ი. ჭავჭავაძის გამზ. 1,0179, საქართველო,
სამცხე-ჯავახეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მოწვეული პროფესორი,
ქ. ახალციხე, რუსთაველის ქ. 92, 0800, საქართველო,
<http://orcid.org/0000-0002-7066-7623>

აბსტრაქტი. „დავითიანი“ მრავალმხრივი, მრავალგანზომილებიანი, რთული სტრუქტურის მქონე ნაწარმოებია, რომლის მხატვრული კონცეფციის კვლევა მისი წინამორბედი და თანამედროვე ქართული და უცხოური მხატვრული ლიტერატურის, ლიტერატურული ეპოქების მახასიათებელი მხატვრულ-ესთეტიკური შრეებისა და სისტემების, საღვთისმეტყველო ლიტერატურის გათვალისწინებით უნდა წარიმართოს. დავით გურამიშვილის შემოქმედების მთელი სისრულით შესწავლა, ერთი მხრივ, ქართულ და, მეორე მხრივ, ევროპულ ინტერკულტურულ კონტექსტში მოითხოვს

დავით გურამიშვილის პოეზიის საფუძვლების მოძიებას სხვადასხვა ცივილიზაციურ სამყაროში, კერძოდ: 1. ქართულ ტრადიციებთან მიმართების დადგენას და 2. დასავლეთევროპული, უკრაინული, პოლონური და რუსული ლიტერატურულ-კულტურული ანალოგიების წარმოჩენას მის შემოქმედებაში, ტიპოლოგიურ მსგავსებათა ისტორიული კონტექსტის განსაზღვრას, თანამედროვე კულტუროლოგიურ პროცესებთან მის დაკავშირებას, რადგან პოეტს სწორედ ამ არეალში მოუხდა ცხოვრების უდიდესი ნაწილის გატარება და ლიტერატურული მემკვიდრეობის შექმნა; ეს ისტორიულ-ფილოლოგიური აზროვნების ევროპულ ტრადიციებთან ინტეგრაციის გამოსავლენად მიმართული კვლევის მახასიათებელია. ამ კონტექსტშია მოქცეული დავით გურამიშვილის პოეტურ სამყაროში კავკასიის დროსივრცული არეალი და მისი მხატვრული ღირებულება, რადგან მან, როგორც ქართულ ტრადიციებსა და დასავლურ სამყაროს შორის მოქცეულმა, დავით გურამიშვილის ცხოვრებასა და მოღვაწეობაზე უდიდესი კვალი დატოვა.

უნდა აღინიშნოს, „დავითიანში“ კავკასიის თემა წამყვანი არაა, რადგან დავით გურამიშვილის პოეტური მემკვიდრეობის მიზანი ღმერთის, სამყაროს, ქვეყნის, ადამიანის ადგილის განსაზღვრაა, რომელთაგან განსაკუთრებული ადგილი ადამიანს ეთმობა, რაც გურამიშვილის იმ სიტყვებშია გამოხატული, რომლითაც ადამიანის თვითშემეცნების საფუძვლები გაიზრება. ესაა შემდეგი: „ყმაწვილი უნდა სწავლობდეს საცნობლად თავისადაო, ვინ არის სიდამ მოსულა, სად არის, წავა სადაო“. ამ ოთხ თეზისშია მოქცეული პოეტის მიერ პირადად განცდილი იძულებითი ყოფნაკავკასიურ სივრცეში. მიუხედავად ამისა, კავკასიურმა სივრცემ გადამწყვეტი როლი შეასრულა დავით გურამიშვილის ცხოვრებაში და ღრმა კვალი გაავლო მის პოეტურ შემოქმედებას. პოლიტიკურ-იდეოლოგიური, სოციალური, კულტურული ფონი პოეტს სჭირდება თავისი ქვეყნისა დამოქალაქის სახის უკეთ წარმოსახავად. ამიტომ რეალურად გვიჩვენებს იმ ვითარებას, რომელშიც მოუხდა ცხოვრება და მოღვაწეობა. ამ თვალთახედვითაა მნიშვნელოვანი „დავითიანში“ გადმოცემული ისტორიული ფაქტები და ისტორიულ-გეოგრაფიული არეალი, რასაც ავტორისეული დროსივრცული აღქმა უდევს საფუძვლად. ამ მოვლენებისა და სივრცის ასახვით დავით გურამიშვილის თხზულება ერთ-ერთ საუკეთესო ისტორიულ წყაროდ გვევლინება იმისტორიულ თხზულებებთან ერთად, რომლებიც ჟანრული თვალსაზრისით მხატვრული არაა და ისტორიულია.

ოსმალთა და სპარსელთა შემოსევების შედეგად ფეოდალური შინაშლილობით დაუძღურებულ საქართველოში შექმნილ უმძიმეს პოლიტიკურ ვითარებას ემატებოდა ლეკთა თარეში. ყოველივე ამან დავით გურამიშვილის ოჯახზე, კერძოდ, მის პირად ცხოვრებაზე დიდი გავლენა მოახდინა დამისიციხოვრებატრაგიკულადწარმართა. საბედისწერო აღმოჩნდა მოყვრებთან გახიზვნა ლამისყანაში, საიდანაც გაიტაცეს ლეკებმა დაღესტანში, სოფელ ოსოქოლოში.

კავკასიის მთიან სივრცეში მყოფი დავით გურამიშვილის განცდები, ფიქრები, მძიმე ფიზიკური ყოფა გახდა პოეტისათვის სულიერი მედიტაციის საფუძველი, რაც მის მრავალფეროვან ლირიკულ ნაწარმოებებში გამოვლინდა და რომლებმაც წარმოაჩინეს მისი შინაგანი ბუნება და სულიერი სამყარო. აქ ყალიბდება დავით გურამიშვილის პოეტური „მე“, რომლისთვისაც უმთავრესია თვითშემეცნებისა და თვითდამკვიდრების მოტივი. თვითშემეცნების გზაზე მან გამოკვეთა სამყარო-სამშობლო-პიროვნება, საიდანაც პიროვნებამ უნდა გააცნობიეროს საიდან მოდის, ვინ არის, საით მიილტვის. საამისოდ მისი ყურადღება მიმართულია მაცხოვრისადმი, ყოვლადწმიდა ღვთისმშობლისადმი, რომელთაც მიმართავს სიმბოლური და ალეგორიული აზროვნების გამომსახველი მხატვრული სისტემით და რომლებიც შეეწევიან დაღესტანში ტყვეობისას,

რათა გაექცეს თავს დატეხილ განსაცდელს. სწორედ ამ სულიერ განცდათა და მის საფუძველზე პოეტის მედიტაციურ განსჯის შესახებ გვაქვს საუბარი სტატიაში.

საკვანძო სიტყვები: კავკასიური სივრცე, დავით გურამიშვილის პოეტური სამყარო, სიმბოლური და ალეგორიული აზროვნება.

შესავალი. „დავითიანი“ მრავალმხრივი, მრავალგანზომილებიანი, რთული სტრუქტურის მქონე ნაწარმოებია, რომლის მხატვრული კონცეფციის კვლევა მისი წინამორბედი და თანამედროვე ქართული და უცხოური მხატვრული ლიტერატურის, ლიტერატურული ეპოქების მახასიათებელი მხატვრულ-ესთეტიკური შრეებისა და სისტემების, საღვთისმეტყველო ლიტერატურის გათვალისწინებით უნდა წარიმართოს. დავით გურამიშვილის შემოქმედების მთელი სისრულით შესწავლა, ერთი მხრივ, ქართულ და, მეორე მხრივ, დასავლურ (ევროპულ) ინტერკულტურულ კონტექსტში მოითხოვს დავით გურამიშვილის პოეზიის კულტურული საფუძვლების მოძიებას სხვადასხვა კულტურულ სამყაროში, კერძოდ: 1. ქართულ ტრადიციებთან მიმართების დადგენას და 2. დასავლეთევროპული, უკრაინული, პოლონური და რუსული ლიტერატურულ-კულტურული ანალოგიების წარმოჩენას მის შემოქმედებაში, ტიპოლოგიურ მსგავსებათა ისტორიული კონტექსტის განსაზღვრას, თანამედროვე კულტუროლოგიურ პროცესებთან მის დაკავშირებას, რადგან პოეტს სწორედ ამ არეალში მოუხდა ცხოვრების უდიდესი ნაწილის გატარება და ლიტერატურული მემკვიდრეობის შექმნა; ეს ისტორიულ-ფილოლოგიური აზროვნების ევროპულ ტრადიციებთან ინტეგრაციის გამოსავლენად მიმართული კვლევის მახასიათებელია. ამ კონტექსტშია მოქცეული დავით გურამიშვილის პოეტურ სამყაროში კავკასიის დროსივრცული არეალი და მისი მხატვრული ღირებულება, რადგან მან, როგორც ქართულ ტრადიციებსა და დასავლურ სამყაროს შორის მოქცეულმა, დავით გურამიშვილის ცხოვრებასა და მოღვაწეობაზე უდიდესი კვალი დატოვა.

მეთოდი. საკითხის შესწავლისას ვიყენებთ კვლევის ტრადიციულ და ახალ მეთოდებს, კერძოდ: ისტორიულ-შედარებითს, ანალიტიკურს, ჰერმენევტიკულს, მულტიდისციპლინურს, რომელთა საფუძველზე გამოიკვეთა დავით გურამიშვილის პოეტურ სამყაროში კავკასიის დროსივრცული არეალი და მისი მხატვრული ღირებულება, რამაც განმსაზღვრელი როლი შეასრულა მის ცხოვრებასა და მოღვაწეობაში.

შედეგები. დავით გურამიშვილის შემოქმედებაში კავკასიური სივრცე საფრთხით აღსავსე სივრცედ წარმოისახა, რაც რეალურად იყო მე-18 საუკუნის საქართველოში და რასაც მოწმობს პოეტის სიტყვები: „თურქი, სპარსი, ლეკი, ოსი“... კავკასიაში ერთმანეთს გადაეჯაჭვა გეოპოლიტიკური და გეოპოეტიკური სივრცეები, რადგან პოლიტიკურმა ვითარებამ დავით გურამიშვილი „გარდააცილა ყუბანსა“ და უცხო სამყაროში, უცხო სივრცეში, სხვა, არამშობლიურ სივრცეში დაამკვიდრა. პოეტის ტრაგიკულ ცხოვრებაში ამ ფაქტმა უმნიშვნელოვანესი, საბედისწერო როლი შეასრულა არა მხოლოდ თვით დავით გურამიშვილის ცხოვრებაში, არამედ, საზოგადოდ, მთელი მისი ოჯახის, ქართლის სამეფოს, აღმოსავლეთ საქართველოს ისტორიაში. კავკასიის გეოპოლიტიკურმა მდებარეობამ და მდგომარეობამ განსაზღვრა საქართველოს უდიდესი მისია, უმთავრესი ადგილი ამ რეგიონში, სადაც ლეკიანობამ მძიმე დაღი დაასვა საქართველოს, ქართველ ერს; ამის კერძო შემთხვევაა დავით გურამიშვილის ცხოვრება და შემოქმედება. მისი ცხოვრება ორ პერიოდად გაიყო: ტყვეობამდე და ტყვეობის შემდეგ, თუმცა მისი სააზროვნო სივრცე ერთიან სამყაროდ დარჩა.

სტატიის მიზანი. ერთ-ერთი იმ პრობლემათაგანი, რომელიც ქართული ლიტერატურის კვლევისას იქცევს ყურადღებას, არის გეოგრაფიული სივრცის, მასთან დაკავშირებული საკითხების ასახვა, მისი მისიის, ფუნქციის განსაზღვრა. ამ თვალსაზრისით საგანგებო ყურადღებასა და კვლევას მოითხოვს დავით გურამიშვილის გეოგრაფიული სივრცე, რელიგიური, კულტურული, მსოფლმხედველობრივ-იდეოლოგიური და ენობრივი ფენომენი, რაც საქართველოს გეოპოლიტიკურ როლს წარმოაჩენს კავკასიის რეგიონში. კავკასიურ სივრცეში წარმოჩნდება პოეტის მისი მომავალი ცხოვრებისა და მოღვაწეობის კონტურები, რაც სწორედ დაღესტანში ტყვეობამ განსაზღვრა.

მსჯელობა. უნდა აღინიშნოს, „დავითიანში“ კავკასიის თემა წამყვანი არაა, რადგან დავით გურამიშვილის პოეტური მემკვიდრეობის უმთავრესი მიზანი ღმერთის, სამყაროს, ქვეყნის, ადამიანის ადგილის განსაზღვრაა, რომელთაგან განსაკუთრებული ადგილი ადამიანს ეთმობა, რაც გურამიშვილის იმ სიტყვებშია გამოხატული, რომლითაც ადამიანის თვითშემეცნების საფუძვლები გაიზარება. ესაა შემდეგი: „ყმაწვილი უნდა სწავლობდეს საცნობლად თავისადაო, ვინ არის სიდამ მოსულა, სად არის, წავა სადაო“. უნდა აღინიშნოს, რომ პოეტმა პირადად განცდილი იძულებითი ყოფნა კავკასიურ სივრცეში ამ ოთხ თეზისში მოაქცია. მიუხედავად ამისა, კავკასიურმა სივრცემ გადამწყვეტი როლი შეასრულა დავით გურამიშვილის ცხოვრებაში და ღრმა კვალი გაავლო მის პოეტურ შემოქმედებას. ესაა ის პერიოდი, რომლის შესახებ ათწლეულების შემდეგაც უდიდესი განცდებითა და მგრძნობიარობით გვესაუბრება და თავის სულიერ თანაგანმცდელად გაიყოლებს მკითხველს. ამავე დროს, პოლიტიკურ-იდეოლოგიური, სოციალური, კულტურული ფონი პოეტს სჭირდება თავისი ქვეყნისა და მოქალაქის სახის უკეთ წარმოსახავად. ამიტომ რეალურად გვიჩვენებს იმ ვითარებას, რომელშიც მოუხდა ცხოვრება და მოღვაწეობა. ამ თვალთახედვითაცაა მნიშვნელოვანი „დავითიანში“ გადმოცემული ისტორიული ფაქტები და ისტორიულ-გეოგრაფიული არეალი, რასაც ავტორისეული დროსივრცული აღქმა უდევს საფუძვლად. ამ მოვლენებისა და სივრცის ასახვით დავით გურამიშვილის თხზულება ერთ-ერთ საუკეთესო ისტორიულ წყაროდ გვევლინება იმ ისტორიულ თხზულებებთან ერთად, რომლებიც ჟანრული თვალსაზრისით მხატვრული არაა და ისტორიულია. „დავითიანში“ კავკასიის თემას რამდენიმე პრობლემა უკავშირდება. ესენია: 1. მასშტაბური საკითხი - კავკასია როგორც მტრული გარემო, ერთი მხრივ, საქართველოსთვის, მეორე მხრივ, პიროვნებისათვის, ამ კონკრეტულ შემთხვევაში დავით გურამიშვილისათვის; 2. ავტობიოგრაფიული - დავით გურამიშვილის ლეკთაგან დატყვევების რეალური და სიმბოლური რაობა, მნიშვნელობა და მასთან დაკავშირებული ლექსიკა, რომელთა მნიშვნელობა უმეტესწილად სიმბოლურია და ადამიანის სულიერ სამყაროს წარმოაჩენს; ეს ლექსიკური ერთეულებია „ტყვე“-„ტყვეობა“, „მონა“-„მონობა“, რომლებიც კონტექსტთა უმეტეს ნაწილში სოციალური შინაარსისაგან დაცლილია; 3. გზის სიმბოლიკა, რომელიც „დავითიანში“ ორგვარადაა ასახული და გასააზრებელი: სამშობლოს კონცეპტთან კონტექსტში და პიროვნების, ადამიანის სულიერ და ფიზიკურ გზასთან მიმართებით; 4. მთელ „დავითიანში“ ადამიანის, კერძოდ, დავით გურამიშვილის თვითშემეცნების საფეხურებრივი განვითარების ასახვა, საგანგებოდ გამოიყოფა ლეკთაგან დატყვევებისას პოეტის სულიერი განვითარება, გარდასახვა, თვითშემეცნების გზით იდენტობის მოძიება, რაც ადამიანის მისიის ჩვენების საფუძველია. ყოველივე ეს ავტორმა აჩვენა გლობალურად, მასშტაბურად, სამშობლოს ფართო კონტექსტით და კონკრეტული, ადამიანის ცხოვრებისეული მოვლენების კონტექსტში.

პირველად კავკასიის სივრცე „დავითიანში“ წარმოჩნდება თავში „საწყაულის მოწყვა ღვთისაგან“, რომელშიც დავით გურამიშვილი ქრისტეს დაშორებულ ქართველთა ცოდვებზე და ღვთისგან მოწვევულ უბედურებებზე საუბრობს. აქ ოსმალ-სპარსთა გარდა, ჩამოთვლილია ჩრდილო კავკასიის თითქმის ყველა ერი, რომლებიც მტრობდნენ ქართველებს - „თურქი, სპარსი, ლეკი, ოსი, ჩერქეზ, ღლიღვი, დიდო, ქისტი, სრულად ქართლის მტერნი იყვნენ, ყველამ წაჰკრა თითო ქიშტი!“ (164). რა თქმა უნდა, ამ მონაკვეთში ჩანს ავტორის საეკლესიო პროვიდენციალური ხედვა, თუმცა, ამგვარი იყო შუა საუკუნეების მორწმუნეთა შეხედულება, რაც დავით გურამიშვილთანაც, ვითარცა ტრადიციათა მემკვიდრესთან, იხილება. პოეტი ურთიერთწაკიდებულ ქართველთა ბედს საბოლოოდ თურქთა, ლეკთა და დიდოელთა ხელში მოაქცევს. ამას დაღესტნის მხრიდან ქართლ-კახეთის რბევაც ემატება. ამდენად, ჩრდილო კავკასია პოემაში შემოდის როგორც უარყოფითი, მტრული სივრცე, უკეთურებისა და ბოროტების, გავერანება-განადგურების მომასწავებელი. ეს ჰორიზონტალური წაკითხვაა მხოლოდ.

თავად დავით გურამიშვილი „დავითიანს“ იგავურად თქმულ „ხედ“ მიიჩნევს - „ამისთვის მე არ შევსძებნე, რაც დავრგე იგავთ ხე ველად“. ამდენად, ეს ეპიზოდზე „ორგემაგე“ გააზრებას საჭიროებს; სულიერი პლანით ქრისტეს ნათელს მოკლებულ, „ახალი და ძველი რჯულის გამრყენელ“, ზნეობაწამხდარ და ურთიერთმტრობის ჟინით შეპყრობილ ქართველებს („ცოდვამ მოგვიცვა ნათელსა, გარს მოეხვია ბნელია“), საბოლოოდ, „ჩრდილო“ მომხდურთა ბოროტება შთანთქავს, სულიერ წყვდიადს ფიზიკური სიბნელე შეერთვის.

ოსმალთა და სპარსელთა შემოსევების შედეგად ფეოდალური შინაშლილობით დაუძღურებულ საქართველოში შექმნილ უმძიმეს პოლიტიკურ ვითარებას ემატებოდა ლეკთა თარეში. ყოველივე ამან დავით გურამიშვილის ოჯახზე, კერძოდ, მის პირად ცხოვრებაზე დიდი გავლენა მოახდინა და მისი ცხოვრება ტრაგიკულად წარმართა. საბედისწერო აღმოჩნდა მოყვრებთან გახიზვნა ლამისყანაში, საიდანაც გაიტაცეს ლეკებმა დაღესტანში, სოფელ ოსოქოლოში. კავკასიის მთიან სივრცეში მყოფი დავით გურამიშვილის განცდები, ფიქრები, მძიმე ფიზიკური ყოფა გახდა პოეტისათვის სულიერი მედიტაციის საფუძველი, რაც მის მრავალფეროვან ლირიკულ ნაწარმოებებში გამოვლინდა და რომლებმაც წარმოაჩინეს მისი შინაგანი ბუნება, სულიერი სამყარო. ჩამოვთვლით ამ ლექსებს: „ოდეს დატყობულმან ურჯულოს ქვეყანას საყვარლის სახე და სურათი ვეღარ ნახა, იმისი მოთქმა დავითისაგან“, „ოდეს დავითს ტყვეობასა შინა სციოდა და მზე ღრუბლის გამო თვალით არა ჩნდა, იმაზე თქმული“, „მზეთა-მზის ვედრება დავითისაგან, მზის თხოვნა დასათბობლად ტირილითა თუ სიმღერის ხმითა“, „მზეთა-მზის შესხმა და ჭემმარიტის გზის თხოვნა დავითისაგან“, „სვინიდისის მხილება დავითისა, ოდეს დატყობულმან გამოჰარვა გაივლო გულშია“, „სწავლა თავის გაფრთხილებისა და შორს წასვლაზე მზად ყოფნისა“, „ლოცვა, ოდეს დავითს ტყვეობასა შინა მოშივდა და ღმერთს პური სთხოვა“, „სამების ვედრება: გზის წარმართვის თხოვნა დავითისაგან“, „თხოვნა გამლექსავისაგან“, „სიზმარი დავით გურამიშვილისა ტყვეობასა შინა“, „ტყვეობითგან გაპარვა დავითისა“. ამ ლექსებში წარმოჩნდება დავით გურამიშვილის პოეტური „მე“, რომლისთვისაც უმთავრესია თვითშემეცნებისა და თვითდამკვიდრების მოტივი. თვითშემეცნების გზაზე მან გამოკვეთა სამყარო-სამშობლო-პიროვნება, საიდანაც პიროვნებამ უნდა გააცნობიეროს საიდან მოდის, ვინ არის, საით მიილტვის. საამისოდ მისი ყურადღება მიმართულია მაცხოვრისადმი, ყოვლადწმიდა ღვთისმშობლისადმი, რომელთაც მიმართავს სიმბოლური და ალეგორიული აზროვნების გამომსახველი მხატვრული სისტემით და რომლებიც შეეწევიან დაღესტანში ტყვეობისას, რათა გაექცეს თავს დატეხილ განსაცდელს. სხვა ზემოხსენებულ საკითხებთან ერთად, სწორედ ამ სულიერ განცდათა და მის საფუძველზე პოეტის მედიტაციურ განსჯაზეც გვექნება საუბარი მოხსენებაში.

პოეტის ოჯახს მე-18 საუკუნის 20-იან წლებში დიდი უბედურება დაატყდა თავს, სახლ-კარი გადაუწვეს, გაუნადგურეს ყველაფერი, რაც გააჩნდათ, რის შემდეგაც დავით გურამიშვილი ქსნის ხეობაში, სოფელ ლამისყანაში გაიხიზნა, რომელიც მის მშობლიურ გორისუბანთან შედარებით უსაფრთხო იყო. იგი დაქორწინებული იყო ლამისყანელი გარაყანიძის ასულზე და მტრის მიერ გორისუბნის აოხრების ჟამს ერთხანს მოყვრის ოჯახში ცხოვრობდა, რასაც თვით დავით გურამიშვილი გვიამბობს თავის თხზულებაში. მართალია, ლამისყანაში ერთხანს მშვიდობიანად ცხოვრობდნენ, მაგრამ სწორედ აქ ეწვია პოეტს ის უბედურება, რომელმაც მთლიანად შეცვალა მისი მომავალი ცხოვრება და, შესაბამისად, მოღვაწეობა, სრულიად შეიცვალა მისი სამოღვაწეო არეალი და მიზანდასახულობა. სამკვლად მზადებისას, როდესაც წყაროსთან ჩავიდა ხელ-პირის დასაბანად, იგი ლეკებმა შეიპყრეს, გაიტაცეს და დაღესტანში, სოფელ ოსოქოლოში მიიყვანეს. ეს სოფელი მე-19 საუკუნის შუა წლებშიც აქტუალურია შამილთან დაკავშირებით. დავით გურამიშვილი თავადვე გვიამბობს, როგორ დაატყვევეს („მო, ყური მიგდე, მოგიტხოვრებ ტყვედ ჩემსა წამოყვანასა. ქვეყნის წახდენის მიზეზით ვსცხოვრობდი სხვის ქვეყანასა“) და თუ რა მძიმე პირობებში ამყოფებდნენ ტყვეობისას. გარდა ამისა, გაყიდვას უპირებდნენ და არავინ იცის, სად მოხვდებოდა, სად ჩაიკარგებოდა მისი პოეტური ნიჭი. ამას მოწმობს მისი სიტყვები - „უსასყიდლოდ მიღებული გასასყიდლად დამაშურეს. გავეპარე, დამიჭირეს, რად წახველო, დამპალურეს“.

დავით გურამიშვილი დაღესტანში ტყვეობაში ყოფნისას განცდილსა და ნაფიქრზე საკმაოდ ვრცლად საუბრობს. ესაა ის ლირიკული ნაკადი „დავითიანში“, რომელიც პოეტის არა მხოლოდ ფიზიკურ მდგომარეობას გვამცნობს, არამედ სულიერ განსაცდელს, ღმერთთან დიალოგის საფუძველზე განსჯას საკუთარი სულიერი მომავლის შესახებ. ზემოთ უკვე ჩამოვთვალეთ ეს ლექსები, რომლებიც მხოლოდ პოეტის ბიოგრაფიას, ცხოვრებას, მისი სიცოცხლის ერთ მონაკვეთს კი არ ასახავენ, არამედ ღრმა ფსიქოლოგიზმით დატვირთულ სულიერ ბიოგრაფიასაც. აქვე შევნიშნავთ, რომ დაღესტანში ტყვეობის სიმძიმის შესახებ წარმოდგენებს კიდევ უფრო გვიღრმავებენ საუკუნეზე მეტი ხნის შემდეგ მოთხრობილი ილია ორბელიანის მოგონებები, ევგრაფ ვერდერევესკის „კავკასიის ტყვეები, ანუ შამილთან ტყვეობა“ (1856 წელი), ანა დრანსეს ავტობიოგრაფიული მოთხრობა „შამილის ტყვე ქალები“ (1857 წელი), რომლებშიც, „დავითიანის“ მსგავსად, ასახულია დაღესტანში ტყვედმყოფთა მძიმე ყოფა.

იმთავითვე უნდა აღინიშნოს, რომ გზა, ვითარცა მსოფლიო კულტურის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი უნივერსალია, კაცობრიობის განვითარებისა და ადამიანის ცხოვრების განმსაზღვრელი ერთ-ერთი მთავარი კრიტერიუმი, დ. გურამიშვილის ცხოვრებისა და, შესაბამისად, შემოქმედების უმთავრესი კონცეპტია. „დავითიანი“ დავითის სულიერი გზაა. „დავითიანში“ შეუცნობელია თვით ხილული გზებიც და მეტადრე, უხილავი გზები. თითქოსდა ყოველივე მათგანზე ვრცელდება ევანგელური აზრი: „შეუცნობელნი არიან გზანი უფლისანი“ (რომ. 11, 33) (რ. სირამე).

კავკასიის, კერძოდ, ჩრდილო კავკასიის, სივრცე, უპირველეს ყოვლისა, ქართლს უკავშირდება, რომელთანაც გადაჯაჭვულია დავით გურამიშვილის „უბედო ბედი“. ეროვნულისა და პიროვნულის ერთიანობით შეიცნობა პოეტის სულიერ და ფიზიკურ გზათა საზრისი. გურამიშვილის ცხოვრების გზა არაა მხოლოდ მისი პირადი; ეს გზა (გახიზვნა, დატყვევება, ტყვეობიდან გაქცევა და სამშობლოს დატოვება) ტიპურია იმ ეპოქის ქართველთათვის.

საქართველოდან იძულებით გადახვეწილი და ლეკთა ტყვეობაში მოხვედრილი დ. გურამიშვილისათვის ეს ყოფითი გზა, ვერტიკალური პლანით, მისი ცხოვრების საზრისად, სულიერი გამოზრდმედის სასურველ გარემოდ იქცა. მისი გზა არა მხოლოდ სივრცეში, ერთი წერტილიდან მეორეზე მექანიკური გადაადგილებაა, მისი შინაგანი

სამყაროს გარდამქმნელ-განმაახლებელია, ახალ სამყაროში მიმყვანი. ტანჯვის გზით - ბედნიერებისაკენ, და თვითდამდაბლების გზით - ამაღლებისაკენ, - ასეთია ქრისტიანული მოძღვრების სწავლებით შთაგონებული და საღვთო გზაზე შემდგარი დავით გურამიშვილისათვის ყოფიერების საზრისი, რომელიც, განსაკუთრებით, მისი ტყვეობის და ტყვეობიდან გაქცევის შემდგომ პერიოდს უკავშირდება.

ლეკთაგან დატყვევებული დავითის ხაროში ყოფნისა და ხაროს სიმბოლური მნიშვნელობის შესახებ ზ. კიკნაძემ აღნიშნა: „ხარო - მისი სიღრმე გურამიშვილის პოეტურ მონათხრობში მისი გამოცდილება-განსაცდელის შინაგანი მხარის ანალოგიურია. ხაროში მჯდომისთვის მთლიანად იცვლება თვალთახედვა, მზერის მიმართულება. მზერა ინტროსპექტული ხდება: ყოველი საგანი, ყოველი მოვლენა ფიზიკურ სამყაროში, მთელი მატერიალური სინამდვილე, ნიშნის ძალას და სიმბოლურ განზომილებას იძენს. ხაროში მყოფისათვის მისი სიბნელე გარდაიქმნება სულიერ სიბნელედ, ფიზიკური მზე სულიერ მზედ, რომელსაც მხოლოდ სითბო არ მოაქვს. ხარო - ტყვეობის ადგილი და მისი სიმბოლო, ხარო - დაცემისა და ცოდვის ადგილი და მათი სიმბოლო, ხარო - სიკვდილის ადგილი, ხარო - გამოცხადების ადგილი (როგორც განდევილთა და ასკეტთა ცხოვრებიდან არის ცნობილი), ხარო - განახლების (ძველი კაცის სიკვდილისა და ახალი კაცის დაბადების) ადგილი. გურამიშვილის პოეზიამ ეს ყველაფერი ერთ ფოკუსში მოაქცია. საბოლოოდ ხარო ის ადგილია, საიდანაც მხსნელი გამოსვლა უნდა განხორციელდეს, ანუ თავდახსნა ტყვეობიდან, თავდახსნა ცოდვისაგან, შესაძლოა, დაუმსახურებელი სასჯელისგან, სიკვდილისგან და ა.შ. ყოველივე იმისგან, რასაც ადამიანს ეს სოფელი უმზადებს“.

დავძენთ, რომ ხარო დ. გურამიშვილისათვის იქცა ნათლის სამზეოდ, თავად პოეტმა კი „სულიერითა მით ქნართა“ გააცისკროვნა ბნელი ხარო. უკეთურებისა და ბოროტ ზრახვათა აღსრულებისათვის დასახული ადგილი თვითშემეცნების გზით სიკეთის, ჭეშმარიტებისა და სიყვარულის ძალით იძლია. სიკეთის დამთრგუნველი ძალა თავად სიკეთის განმაცხოველებელ ძალად იქცა.

რელიგიურ-საღვთისმეტყველო ტრადიციის კვალობაზე, გზა უფლის და უფლისკენ სავალი გზის საზრისით წარმოდგება; ლიტერატურული ტრადიციით, უმთავრესად, აღმასვლის მნიშვნელობით. ეს ორივე ტრადიცია წარმოდგება ბიბლიიდან და ორ ურთიერთსაწინააღმდეგო, დაპირისპირებულ სფეროებს აერთიანებს, კერძოდ, თვითსრულყოფის, ზესწრაფვის გზა იმავდროულად დაღმასვლის, ცოდვაში ჩავარდნის, წარწყმედის გზებს გულისხმობს. აღნიშნული არაერთგზისაა ფიქსირებული ლექსიკურ კონსტრუქციებში - „საღვთო გზად“, „გზად სიმართლისად“, „გზად მოშიშთა“, „გზად იგი - საჭირო“ და ა.შ. ამის საპირისპიროდ - „გზად უღმრთოთა“, „გზად ცოდვისად“, „გზანი ბნელისანი“ და სხვ. „დავითიანი“ ბიბლიას ეფუძნება და, შესაბამისად, „საღვთო გზის“ მაძიებელი და ამ გზაზე შედგომის მოსურნე დავით გურამიშვილი თავს „წყმედილ ცხოვრად“, „ცთომილად“, „ცოდვის მუხრუჭით შეკრულად“, „ცოდვის ხნარცვში“ ჩავარდნილად, „ცოდვით პირ-შემურვილად“, თვალთ ლიბრგადაკრულად („ლიბრი დამკროდა თვალეზსა“), „ცოდვის ლიაში“ ჩავარდნილად მიიჩნევს.

დავით გურამიშვილის ლექთაგან დატყვევებასთან დაკავშირებით ზ. კიკნაძე წერს: „ეს განსაცდელი მისთვის მეორედ დაბადების, ან უკვე პოეტად შობის იმპულსი აღმოჩნდა. ხაროს (ორმოს, მღვიმის, საფლავის) ქრისტიანული სიმბოლიკა სრულიად სპონტანურად „ამუშავდა“ მის ცნობიერებაში. ხაროში, როგორც საფლავში, ჩაგდებული მომავალი პოეტი თავს სამმაგად მოწყვეტილად გრძნობს: ის მოშორებულია მშობლიურ ქვეყანას, როგორც ერთი მისი შვილი; ის მოშორებულია საქრისტიანოს, როგორც ქრისტიანი; და, ბოლოს, ის მოშორებულია სამოთხეს, როგორც ადამი - და ამ დროს მასში იღვიძებს ცოდვილი, ედემიდან განდევნილი ადამის სახე“ (კიკნაძე, 1998: 51-57).

„ბრმა-ყრუ-საპყარი“ დავითი წუხს საკუთარ „ბრალბასა“ და ცოდვიანობაზე, სინანულის ცრემლით, მოთქმა-გოდებით ევედრება უფალს; სნეულების განკურნებას, სალბუნთა „ცხებას“, უხილავ მხეცთაგან დაცვას, ცოდვათა შენდობას, გულის, გონებისა და პირის „მწიკვლთაგან აღმოწმენდას „შესთხოვს ღმერთს. პოეტი საკუთარ თავს შეცდომილ და წარწყმედილ „ცხოვრად“ მიიჩნევს („ვითა ცხოვარი გზა შეცთომილი“), რომელიც ქვესკნელისაკენ მიექანება („ვიქცევი, ქვესკნეთს ვარდები, მისვეტ-მიბოძეო“). მას სწამს, რომ მხოლოდ უფალი იხსნის განსაცდელისაგან. ამიტომაც მთელი გულით მას მინდობილი სთხოვს, დედაბოძად, სვეტად ექმნას, მონახოს „დაკარგული ცხოვარი“ და „მკვდარი განაცხოველოს“. მისი ვედრება გულმხურვალე და სულისშემძვრელია. ესაა ჭეშმარიტი ქრისტიანის გზა და ეს გზა კავკასიის სივრცეს გაჰკვეთს.

გზა „ერის ცნობიერებაში, ძირითადად, უკავშირდება უმაღლესი სულიერი ფასეულობებისათვის მსხვერპლად გაღების გზის იდეალიზაციას, რომელიც მარადიული გზის მოპოვების იდეას ერთვის და ამავედროულად ქაოსის, ცოდვისა და უკეთურების სფეროებსაც გულისხმობს. ამდენად, გზას მიემართება ოპოზიცია - „ოიკუმენა“ და „ქაოსი“, რომლებიც, თავის მხრივ, ითავსებს „სახლსა“ და „სახლს გარეთ ყოფნას“, „თავისისა“ და „უცხოს“ გააზრება-გაცნობიერებას“ (გონჯილაშვილი, 2017: 81-179). შესაბამისად ამისა, დავით გურამიშვილის ცხოვრება და შემოქმედება „სახლსა“ და „სახლს გარეთ“ ყოფნას ერთიანად ითავსებს. მისთვის ქართლი, ქრისტიანული საზრისით, „ოიკუმენად“ წარმოდგება, ჩრდილო კავკასია, ვითარცა არაქრისტიანული გარემო კი „ქაოსის“ სამკვიდროა, სიბნელისა და უკეთურების სივრცე, საიდანაც თავის დაღწევა, გათავისუფლება ერთადერთ ხსნის გზად ესახება.

ახლა რა ვქნა?! სად წავიდე?

გზა შემექმნა დახლართული,

ქარი ქრის და აფრა გაშლით

ვარ ხომალდით ზღვას შერთული (გურამიშვილი 1955: 145), -

ამბობს პოეტი და, ზოგადად, საწუთროში გზადაკარგული, გზაბნეული ადამიანის ბედს გამოხატავს. აქ დრო და სივრცე უკიდევანოა, მნიშვნელობა ეკარგება რჯულსა და ეროვნებას და ისმის ღაღადი ყოველი შეჭირვებული, გზის მაძიებელი, მიწას მიჯაჭვული და ცის მოიმედე ადამიანისა, რომელიც შველას უფლისა და კაცთაგან მოელის. აქაც თავს იჩენს ოპოზიციური წყვილი - „უგზობა“-„არაგზა“ და „ჭეშმარიტი“ გზა. თვითშემეცნების გზას დამდგარი პოეტისათვის დრო და სივრცე, რომელიც მთელ სამყაროს და კაცობრიობის ისტორიას სწვდება, დაისაზღვრება ეროვნული დრო-სივრცით („სამყარო-სამშობლო-პიროვნება“). ეს დრო-სივრცე დაღესტნის სანახებსაც ფარავს. დავით გურამიშვილის „ცხოვრების გზა“ დროსივრცული მეტაფორაა, რომელიც ჯვარსახოვნებით წაკითხვა-გააზრებას საჭიროებს.

„გზა“, როგორც ცნობილია, ძველი აღთქმის ენაში ზნეობას ნიშნავს. ამდენად, ადამიანის ცხოვრების გზა ზნეობრივი გზაა. დავით გურამიშვილის ძალისხმევა, შეჭირვება და შემართება „უფლის გზათა განმზადებისკენ“ დაკარგული ღვთაებრივი სახის დაბრუნებასა და ღვთის ხატობის აღდგენის სწრაფვითაა შთაგონებული. „ჭეშმარიტი“ გზის პოვნა შეუძლებელია თვითშემეცნების გარეშე, რომელიც, უპირველეს ყოვლისა, იწყება ფიქრით იმაზე, თუ „ვინ არის, სიღამ მოსულა, სად არის, წავა სადაო“. აღნიშნულთან დაკავშირებით რ. სირამე წერს: „...დასაწყისში თვითშემეცნება საფეხურებრივად ხდება - მე - დავით გურამიშვილი, მე - ქართველი, მე - ადამიანი“ (სირამე, 1982: 231).

როგორც პოეტი გვაუწყებს, იგი ლეკთა მიერ გატაცების შემდეგ თავის ტყვეობას, დამამცირებელ ყოფას არ შერიგებია, ტყვეობიდან გაიპარა, მაგრამ შედეგის მიხედვით ჩანს, რომ გეზი საქართველოსაკენ აიღო, სამშობლოსაკენ გაეშურა. ცხადია, ლეკებმა სწორედ ამ გზაზე დაუწყეს ძებნა, მალევე იპოვეს, დაიჭირეს, ისევ ოსოქოლოში მიიყვანეს

და უარეს დღეში ჩააგდეს, სასტიკად აწამეს. ამჯერად უფრო საიმედოდ ჰყავდათ დატყვევებული, როგორც თავად გადმოგვცემს, იგი ღრმა ორმოში ჩააგდეს, რომელსაც თვით პოეტი ხან ხაროდ, ხანაც ჭად მოიხსენიებს და სიმბოლურ მნიშვნელობასაც ანიჭებს. საზოგადოდ, პოეტმა ტყვეობას რამდენიმე ლირიკული შედევი მიუძღვნა და თავისი სულიერი განცდები, განწყობილებები ჩააქსოვა. მათში ასახული იშვიათი პოეტური ხილვები მის სულიერ ძალთა გამოცდას წარმოაჩენენ და მის ამტანობას, სიმღიერეს მიუთითებენ. ყოველი მისი ლექსი, რომელიც ტყვეობას შეეხება და მის განცდა-განწყობილებებს ასახავს, მედიტაციურია, ღმერთთან პოეტის დამოკიდებულებას, მიმართებას, სასოებას გამოხატავს. ღმერთის გარდა, რომელსაც „სახით სიტყვა-შვენიერს, სხივს, მზეთა-მზის სახეს, საესავს, ტკბილ ცხოვრების წყაროს, საყვარელს, უსასყიდლო მარგალიტს, მზეთა-მზეს“ უწოდებს, სხვა საიმედო არავინ ეგულება და შესთხოვს, არ გაწიროს, საჯოჯოხეთოდ არ გაიმეტოს და სამოთხე უწყალობოს, ბნელში მყოფი სასინათლოს გაიყვანოს, ღმერთის ხილვის საშუალება მისცეს; იმის ჯავრიც არ შეარჩინოს, ვინც თავის სამყაროს, სამშობლოს, თავის სივრცეს გაჰყარა. კაცთათვის სისხლის დამანთხველ იესო ქრისტეს ევედრება განკურნებასა და ლაზარეს მსგავსად აღდგენას: „ვით ცხოვარი ვარ წყმენდილი, ნუ დამკარგავ, მომნახეო; ჩემზედ მხეცთა უხილავთა ნუ მოუშვებ შერისხეო, მარცხნივ თიკანთ განმარიდე, მარჯვნივ კრავთან შემრაცხეო!“ თავისი წინამორბედი პოეტების მსგავსად, „გზა-შეცდომილი“ პოეტი განიცდის დედ-მამასთან, დებთან, ძმებთან, ოჯახთან განშორებას: „დედ-მამა, ძმანი დავკარგე, არ ვიცი დანი სად არი“.

რამ გადაარჩინა და როგორ გადაარჩა დავით გურამიშვილი? რწმენამ, იმედმა, სიყვარულმა, ღმერთის სიყვარულმა, რაც კორინთელთა მიმართ პავლეს პირველ ეპისტოლეშია გაცხადებული: „სარწმუნოებად, სასოებად და სიყუარული, სამი ესე; ხოლო უფროის ამათსა სიყუარული არს“ (1 კორ.13, 13). პოეტი ღმერთს სულიერი თვალის ახელას შესთხოვს და იმედი აქვს, რომ მისთვის ჩაკეტილი, დახშული სამყაროდან გასვლას შეძლებს. პირველი გაპარვის მცდელობისას განცდილმა მარცხმა ვერ გატეხა დავით გურამიშვილის ნებისყოფა. იგი მარტოობას უჩივის და მხოლოდ ღმერთის მოიმედედ წარმოსახავს საკუთარ თავს: „მარტო ვიყავ, არვინ მყვანდა მე ღვთის მეტი სხვა პატრონი, არცა მაქვნდა საიმედოდ საჭურველი სამხედრონი; ღმერთს მივენდევ, მან ისმინა იგი ჩემი სავედრონი“.

ხაროში მყოფმა წინასწარმეტყველური სიზმარი ნახა, ფაქტობრივად, ეს იყო ღვთისგან ბოძებული ბრძნული სწავლება-დამოძღვრა, რომლითაც ღმერთი მოუწოდებდა გაპარვისაკენ და ეს გაპარვა წარმატებული იქნებოდა, გზას თავად გაუკვალავდა და წინ წარუძღვებოდა. მართლაც, როგორც კი ჟამი მოიხელთა, ღვთის ჩვენებითა და ჩაგონებით, ხაროდან ამოსული ოსოქოლოდან გაიპარა. დავით გურამიშვილმა სწორედ სიზმრის ნახვის შემდეგ პოვა გაპარვისათვის შესაფერისი დრო და განაცხადა: „ხელმეორედ გავიპარე, რაკი ვჰპოე ჟამი, დრონი“.

ჩანს, რომ დავით გურამიშვილმა ახლა სწორი გადაწყვეტილება მიიღო, უნდა ითქვას, იძულებითი გადაწყვეტილება, და საქართველოსაკენ მიმავალ გზა-ბილიკს არ დასდგომია, ორიენტირად შვიდი ვარსკვლავი, შვიდი დათვის თანავარსკვლავი მიიჩნია და ჩრდილოეთის გზას დაადგა. უნდა ვივარაუდოთ, რომ ლეკებმა კვლავ საქართველოსკენ მიმავალ გზებზე დაუწყეს ძებნა. ჩანს, მათ არ უფიქრიათ, რომ დავით გურამიშვილი გზა-გეზს შეიცვლიდა და რუსეთის გზას დაადგებოდა. ისინი მეორედ დატყვევებულ პოეტს კვლავ გასაყიდად ამზადებდნენ, მაგრამ იმედი გაუცრუვდათ. დავით გურამიშვილის ცხოვრების ეს ეპიზოდი, მის მიერვე აღწერილი და მხატვრულად გარდასახული, საქართველოს ერთგვარ პოლიტიკურ-პოეტურ სურათად, მის რეალურ პორტრეტად აღიქმება, რადგან დავით გურამიშვილის შეუპოვრობა, მისი უტეხი ბუნება საქართველოს უტეხობას, შეუდრეკელობას მიუთითებს, საქართველოს აჩვენებს

მტრებთან მუდმივ ბრძოლაში მყოფს. აღვნიშნეთ, რომ ტყვეობიდან გაპარვისას გურამიშვილმა თავის ორიენტირად შვიდი დათვის თანავარსკვლავედი მიიჩნია, ოღონდ ეს ფიზიკური ორიენტირია, სულიერი გზამკვლევი კი ღმერთია, ყოვლადწმიდა ღვთისმშობელია. ის ლექსები, რომლებიც დავით გურამიშვილის ტყვეობის პერიოდის ფიქრებს, განცდებს, განწყობილებებს ასახავს, მოწმობს, რომ პოეტის შინაგანი სივრცე საოცრად მდიდარია და მასში შერწყმულია საღვთისმეტყველო და საერო სიბრძნე, რელიგიური მრწამსი და ფილოსოფიური ხედვა, ჰუმანიტარული და საბუნებისმეტყველო დისციპლინების ღრმა ცოდნა. აქ შეზავებულია, ერთი მხრიდან, მწერლის ისტორიული გარემო თავისი სადარდელო, ურთულესი ყოფით, დაღესტანში ტყვეობით, რასაც მძიმე შედეგი მოჰყვა, მეორე მხრიდან, სულიერ-ინტელექტუალური სამყარო და მედიტაციური გადახვევები, რომელთა აღქმა მხოლოდ სულიერი გამოცდილების საფუძველზეა შესაძლებელი. სწორედ ესაა ასახული ზემოთ ჩამოთვლილ ლექსებში. საინტერესოა, რომ „დავითიანის“ მთელი ეს მონაკვეთი სულიერი გადარჩენისათვის სიკვდილთან ბრძოლის გამოხატულებაა, უკვდავების ძიებაა, ღმერთთან დიალოგის შედეგად თვითშემეცნების გზის ძიებაა, რასაც ავტორი ღმერთის, სამყაროს შეცნობისა და აღქმისაკენ მიუძღვის. „ნათლის მიჯნურობა“, - ნათელი ღვთის სიმბოლური სახელია, - სულიერი თვალის ახელის საწყისია, რაც ახალი სივრცისაკენ მიუძღვის, თუმცა, ეს სივრცე არაა დავით გურამიშვილისათვის მშობლიური. მის შინაგან სივრცეში კავკასიური სივრცე შეიჭრა, რამაც სამშობლო დააკარგინა (სულავა, 2005: 69-75).

„დავითიანის“ იმ თავებიდან, რომლებშიც დავით გურამიშვილის დაღესტანში ტყვეობის ამბავია გადმოცემული, გამოირჩევა ორი ლირიკული ნაწარმოები, რომელთაც ავტორმა იამბიკო უწოდა, თუმცა იამბიკოს ფორმით არაა დაწერილი. ესენია: „ლოცვა, ოდეს დავითს ტყვეობასა შინა მოშვიდა და ღმერთს პური სთხოვა“, „სამების ვედრება: გზის წარმართვის თხოვნა დავითისაგან“, რომლებშიც ნათლად ვლინდება ადამიანის სრულყოფილება, სისრულე, სულიერი მისია და რომელთაც თავიდან ბოლომდე აკროსტიქის სახით ქრისტიანული უპირველესი ლოცვა „მამაო ჩვენო“ გასდევს. დავით გურამიშვილმა სამყაროს ერთიანობის, ადამიანის ფიზიკური, სულიერი და ფსიქიკური წყობის მთლიანობის, ღმერთის, სამყაროსა და ადამიანის მიმართებათა ჩვენების ფონზე ადამიანს როგორც ღვთისგან ქმნილ არსებას, ამ კონკრეტულ შემთხვევაში - საკუთარ თავს, თვითშემეცნებისაკენ მიმავალი რთული გზა მოუნიშნა, რაც ღმერთის, სამყაროს, ადამიანის შეცნობის მცდელობისა და სულიერი გამოცდილების შედეგად მიიღწევა.

ორივე ლექსი ავტორის სულიერ მდგომარეობას, შინაგან სამყაროს, ადამიანის მიერ უფლის მიმართ ვედრებას გამოხატავს. ლექსების მთელ ტექსტებს ღვთის წყალობის სასოება, ღვთისაგან მადლის გარდმოვლენის მოლოდინი წარმართავს. პირველი ლექსი მამა ღმერთის როგორც ყოვლისმპყრობელის, მოწყალისა და შემოქმედის მიმართ ვედრებით იწყება და ღვთის მიერ სამყაროს შექმნის, მისი გვირგვინის - ადამიანის შექმნისა და სამყაროში მისი ადგილის ღვთისაგან განჩინებით წარიმართება. პოეტი განიცდის ღვთის მადლისა და წყალობის დაკლებას, ამიტომ ღვთის წყალობის იმედით გამსჭვალულს ღმერთთან კვლავ შეხვედრის მოლოდინის გრძნობა აღავსებს. დავით გურამიშვილი ძველი აღთქმისეული ჰიპოდიგმურ-პარადიგმული სახისმეტყველებით წარმოაჩენს თავისი ბიოგრაფიის, ტრაგიკული ცხოვრების ავბედით ფურცლებს. „ავართა მთასა“ მყოფი, უცხო ტომელთა შორის დაკარგული ტყვე ღმერთს შესთხოვს, რომ უმძიმეს წუთებში მას ღვთის წყალობა და მადლი არ მოაკლოს ისე, როგორც გასაჭირში მყოფ ისრაელელებს დღისით ღრუბლის, ღამით ნათლის სვეტით გზა გაუწავლა და უდაბნოში მყოფთ ციდან მანანა უწვიმა, რაც მათი სულიერი და ფიზიკური გადარჩენის სიმბოლური ნიშანი, გარანტი იყო.

კათა შინა ისრაელთა საზღო უწვიმეო,

ეგრეცა ნათლის სვეტითა ღამე ავლინეო,
ქვეყანასა ვარ უცხოსა დაკარგული ტყვეო,
ზედა მთასა ავართასა, აწ მამეშველეო.

უცხოობასა და ტყვეობაში მყოფმა პოეტმა ღვთის მადლისა და წყალობის სინაკლულე შეიგრძნო, მან უფლის მადლმოკლებულად მიიჩნია თავი; მოენატრა ყოვლისმპყრობელი, სამყაროსა და ადამიანის შემქმნელ-დამბადებელი ღმერთი, მოწყალე, მადლის მიმფენი ადამიანთათვის და უდიდესი გულწრფელობით მიმართა მას როგორც კაცობრიობის მხსნელს, სულიერ გადამრჩენს. პოეტი ღმერთის ძიების პროცესში წარმოგვიდგება, რომელიც ამ გზაზე ფიზიკური და სულიერი შიმშილის მდგომარეობაში ნათლის სვეტის მოვლინებასა და საზრდოს ბოძებას ნატრობს, რათა ბნელი გაუნათდეს და საკვები, როგორც ფიზიკური, ისე სულიერი, მიიღოს (სულავა, 2013).

აქვე უნდა შევხვით ლექსიკურ ერთეულებს - „მონა“-„მონებას“ და „ტყვე“-„ტყვეობას“ „დავითიანში“. მათი განხილვისას უნდა გავითვალისწინოთ ბიბლიურ არქეტიპთა შინაარსი, რომელთა მიხედვით იკვეთება „ტყვისა“ და „მონის“ სემანტიკური ბინარულობა, კერძოდ, ტყვე - ფიზიკური პატიმარი (პირდაპირი მნიშვნელობით), სულიერი შინა არსით - „ცოდვის ტყვე“, რომელიც შემდგომ გადააზრდა „უფლის ტყვედ“. „მიწიერი ტყვეობის გამოცდილების შემდგომ, ღვთის ერი განარჩევს სხვა ტყვეობას, რომლის გამომსახველ სიმბოლოდ იქცევა პირველი, კერძოდ, ცოდვილთა ტყვეობა. ამ მხრივ ასევე არსებობს ტყვეობისა და მონობის ცნებათა გადახლართვა“ [ბიბლიის საღვთისმეტყველო ლექსიკონი, 1974: 794]. „მონა“ - უუფლებო მსახური (პირდაპირი მნიშვნელობით), სულიერი შინა არსით - „ცოდვის მონა“, რომელიც შემდგომ „უფლის მონის“ სემანტიკით დაიტვირთა.

„დავითიანში“, როგორც აღინიშნა, ჩანს ყოფითი და სულიერი ცხოვრების გზები, რაც ნათლად წარმოჩნდება ლექსიკური ერთეულების - „მონა“-„მონებისა“ და „ტყვე“-„ტყვეობის“ - ბინარული სემანტიკის (ერთი და იმავე სიტყვით ყოფითი მოვლენებისა და სულიერი სფეროს ფენომენთა აღნიშვნა) წარმოჩენისას. „დავითიანის“ ორპლანიანობა ამაშიც ვლინდება. „დავითიანის“ ტექსტის განხილვის შედეგად ირკვევა, რომ პარადიგმული სახეები „მონა“ და „მონება“ პირდაპირი, სოციალური შინაარსით ორიოდ შემთხვევაში გვხვდება, კერძოდ, დავით გურამიშვილი თამაზ-ხანისაგან შემახიისა და განჯის აღებისა და ოსმალსაგან თბილისის დაცლის შესახებ წერს: „დაიმონა ყიზილბაშნი, ვითა მგელმან ცხვარნი, თხანი“; „ქაცვია მწყემსში“ კი ნათქვამია: „ყმა მოგცეს ბევრი, გლეხი მდაბიო, გამონოს ნებით, რომ არ არბიო“. ამ შემთხვევაში საუბარია სოციალურ მონობაზე, რომელიც პატრონისადმი გლეხის ნებაყოფლობით მორჩილებას გულისხმობს და უპირისპირდება ძალის მიერ დამონებას.

სხვა შემთხვევებში „მონა“ და „მონება“ გვხვდება სულიერ პლანში და „დავითიანში“ სწორედ მათს სიმბოლურად გააზრებას ენიჭება განსაკუთრებული მნიშვნელობა. მოვიხმობთ რამდენიმე ნიმუშს. ლექსში „ქართველთა და კახთაგან თავიანთ უფალთან შეორგულება“ ვკითხულობთ: „მას მორჩილებდნენ ქართველნი, ვით წესი იყო მონისა“. აქ „მონობა“ წარმოჩენილია სულიერი შინაარსით - „ღვთის მონა“. „ღვთის მონად“ ბიბლიაში იწოდებიან ის ადამიანები, რომლებიც ღმერთს ემორჩილებიან და ემსახურებიან ისე ერთგულად, „როგორი ერთგულებიც არიან მისდამი ანგელოზები, ღვთის ნების მონები“ (ბიბლიის საღვთისმეტყველო ლექსიკონი, 1974: 963).

პოეტი ერთგან საკუთარ თავს უწოდებს „ღვთის მონას“ და სთხოვს ჭეშმარიტი გზის ჩვენებას - „მომიხსენე მონა შენი, ნუ დამივიწყეო!“. მსგავსი წაკითხვა ფიქსირდება შემდეგ ნიმუშებში - „რამეთუ გცოდე უფალო, ვითხოვ შემიწდეო!

შენი ვარ მონა, წყალობა შენ მე დამმართეო“;

„ღმერთო, ისმინე დავით მონისა შენისა,
დაუამე ტკივილი ძნელისა სენისა“;

„იუდა ქრისტეს მონებდა, ჩემობდა კაის ყმობასა,
სიხარბით ცეცხლში ჩავარდა, მიხვდა სატანის ძმობასა“.

ამ უკანასკნელ შემთხვევაში გამორიცხულია „მონის“ პირდაპირი წაკითხვა. საინტერესოა ისიც, რომ აქ „მონება“-„მონა“ გაიგივებულია „კარგ ყმობასთან“, რაც პიროვნების ღირსებაზე მეტყველებს. მის საპირისპიროდ, წინ იწევს „სატანის ძმობა“, რაც ბოროტებასთან კავშირის მომასწავებელია. ამდენად, „სატანის ძმობა“ და „კარგი ყმობა“ - ორივე მიემართება „მონა“-„მონებას“ (სატანის მონა - ქრისტეს მონა როგორც ურთიერთსაპირისპირო სახე-ხატები). აქედან გამომდინარე, სულიერი ტყვეობის აღსანიშნავად ჩნდება ტერმინები - „ცოდვის ბორკილი“, „ჯოჯოხეთის ჯაჭვები“, „სიკვდილის ბადე“, ყოველი ცოდვილი „ემშაკის ბადეშია“ გახვეული. „მონა“-„მონების“ „ორგემაგე“ გააზრება წარმოჩენილია „ზუბოვკაში“ - „მე მის მონას ნუმც ამხდია მისგან საფარველი!“. აქ პოეტი რეალური ქალის სიყვარულს დამონებია და, ამავედროულად, პოეტი ღვთიური სიყვარულის მონაა. ორივე შემთხვევაში, სიყვარულის „მონობაზეა“ საუბარი.

ლექსიკური ერთეულები - „ტყვე“-„ტყვეობა“ - უმეტესად პირდაპირი, სოციალური შინაარსით გვხვდება და, ძირითადად, ლირიკულ გმირს, თავად დავით გურამიშვილს, მიემართება. როგორც ზემოთ აღინიშნა, ეს პარადიგმები უმეტესწილად იმ ეპიზოდებში გვხვდება, რომლებშიც პოეტი თავისი დატყვევების ამბებს გადმოგვცემს. ძალზე ხშირად წარმოდგენილია ლექსების სათაურებში, მაგალითად, „დავით გურამიშვილის ლექთგან დატყობა“, „სიზმარი დავით გურამიშვილისა ტყვეობასა შინა“, „ოდეს დატყობულმან უსჯულოს ქვეყანას საყვარლის სახე და სურათი ვერღარა ნახა, იმისი მოთქმა დავითისაგან“, „ოდეს დავითს ტყვეობასა შინა სციოდა და მზე ღრუბლის გამო თვალით არა ჩანდა, იმაზედ თქმული“, „შველა ღვთისაგან დავითისა, ტყვეობიდან გამოსვლა სარუსეთში“, „ლოცვა, ოდეს დავითს ტყვეობასა შინა მოშივდა და ღმერთს პური სთხოვა“ და სხვ.

მართალია, გურამიშვილი ლექსების ტყვეა, მაგრამ პოემაში ეს ტყვეობა მხოლოდ სოციალური შინაარსით არ ამოიწურება, თითქმის ყველა შემთხვევაში იგი ვერტიკალურ წაკითხვას ითხოვს. სოციალური ტყვეობა გადაზრდილია სულიერ სფეროში - სულიერ ტყვეობაში, ფიზიკურს თან სდევს სულიერი ტანჯვა, გამოწვეული „ცხოვრების წყაროსგან“ დაშორებით. დავით გურამიშვილი უსჯულოთა და უსჯულოების ტყვეა; ერთადერთ შემწედ ზეციური ძალები ეგულვება და ამიტომაც ხშირად მიმართავს მათ ლოცვა-ვედრებით: „ტყვეობისაგან დამიხსენ მშობელო ღვთის სიტყვისაო“; „ქვეყანასა ვარ უცხოსა დაკარგული ტყვეო, ზედა მთასა ავართასა, აწ მამეშველეო“. „დაკარგული ტყვე“, სიმბოლურად, „გზააბნეულ ცხოვარს“ გულისხმობს [გვ. 82 კზ], - ლექსი ბინარული შინაარსის შემცველია; პურის თხოვნა სიმბოლურად ნიშნავს სულიერი საზრდოს თხოვნას. ფიზიკური და სულიერი ტყვეობა იკითხება შესხმაში, რომელშიც დავითი უფალს სთხოვს შეწვენას და ჭეშმარიტი გზის ჩვენებას -

„მე შენ გაქებ და გეაჯები დაკარგული ტყვეო,
მომიხსენე მონა შენი, ნუ დამივიწყეო!
ვით მე გთხოვე, ჭეშმარიტი შენ გზა მაუწყეო“.

ამ სტროფში „მონა“ სულიერი შინაარსითაა მოხმობილი („უფლის მონა“), ხოლო „ტყვე“ ჯვარსახოვნებითაა წასაკითხი: ერთი, მხრივ, პოეტი მართლაც ლექთა ტყვეა, ხოლო „დაკარგული ტყვე“ უფლისგან დაშორებულ ადამიანს, „დაკარგულ ცხოვარს“ გულისხმობს.

ლექსთა სათაურებში „ტყვეობა“ დახსნასთან დაკავშირებითაცაა ნახსენები - „სვინდისის მხილება დავითისა, ოდეს დატყობულმან გამოპარვა გაივლო გულში“, „ტყვეობითგან გაპარვა დავითისა“, „შველა ღვთისაგან დავითისა, ტყვეობიდან გამოსვლა სარუსეთოში“. აღნიშნულის მიხედვით, „ტყვეობიდან გამოსვლა“ თავის დაღწევას როგორც ლექთაგან, ასევე - უკეთურებისგან, ცოდვიდან ამოსვლა.

ტყვეობაში მყოფი დავითი ძილსა და ღვიძილში მუდამ უფალთანაა. პოეტს ძილში ჩაესმის ღვთიური ხმა, რომელიც მოუწოდებს გაპარვისაკენ. იმდენად ცხადად აღიქვამს მის სიახლოვესა და ნათქვამს, რომ უფალს მასავით ტყვედ და პატიმრად მიიჩნევს:

„ვსთქვი, თუ: ტყვე, ვინმე მოსულა, ჩემსავით პატიმარია.

მე უთხარ: თუ რამ შეგეძლოს, შენს თავსა მოეხმარია“.

„ტყვე“ და „ტყვეობა“ ღვთისმშობლისადმი ვედრებაშია ნახსენები -

„დედაო, მუცლად მღებელო, გამომხსნელისა ტყვისაო,

ტყვეობისაგან დამიხსენ, მშობელო ღვთის სიტყვისაო“.

პირველ ტაეპში იგი მხოლოდ ვერტიკალური შინაარსითაა მოწოდებული და იესო ქრისტეს, ტყვეთა მხსნელს, მიემართება; მეორე ტაეპში კი „ტყვე“, როგორც სხვა ნიმუშებში, ორგვარადაა გასააზრებელი, კერძოდ, აქ ვედრება დავითის ფიზიკური და სულიერი ტყვეობისაგან დახსნას მიემართება.

კიდევ ერთი საინტერესო რამ წარმოჩნდა „მონა“-„მონების“ და „ტყვე“-„ტყვეობის“ მნიშვნელობათა კვლევისას, კერძოდ, დავით გურამიშვილი, რიგ შემთხვევებში, განსაკუთრებით, როდესაც თხრობა ისტორიულ სინამდვილესა და რეალიებს ეხება, ზემოაღნიშნულ ლექსიკურ ერთეულებს არ მოიხმობს, თუმცა, კონტექსტიდან გამომდინარე, მათი ორგემაგე სემანტიკა უთუოდ იგულისხმება.

ლექთაგან გატაცებით და დაღესტანში ტყვეობით დავით გურამიშვილისათვის ის ჯაჭვი გაწყდა, რომლითაც სამშობლოსთან იყო მიჯაჭვული, უნდა შეჩვეოდა იმ აზრს, რომ ახალ სივრცეში მოუწევდა ცხოვრება, არსებობა. მას ახალი ცხოვრება უნდა დაეწყო, რისთვისაც პირველი გაპარვისას მზად არ იყო, ის ქართულ სივრცეში, საქართველოში დაბრუნებას შეეცადა, მაგრამ ბედმა სხვაგვარად განუსაზღვრა, ერთგან ამბობს კიდევ: „ბედი ქცევია წუთისა“, ხოლო ღმერთის გამოცხადებით თუ წინასწარმეტყველური სიზმრით ეუწყა, რომ მეორე გაპარვა შედეგიანი იქნებოდა. სიზმარში ზეციური ხმა ჩაესმა, რომლის გაგონებამ შეცვალა პოეტის ცხოვრება:

ხმა მესმა ძილსა შინაო: „რას ხვრივ, რასა ფშვინაო!

აქ რას უწევხარ საძილოდ, რატომ არ წახვალ შინაო!“

ფეხი წამომკრა წყნარადა, ჯოხითა დამაშინაო:

რატომ ვერ ბედავ წასვლასა, აგრე რამ შეგაშინაო?

დამაწვეწვლმან აქ შენმან აქ აღარ დაგაწვინაო;

მასთან გიბრძანა დაწოლა, ვისთანაც გაქორწინაო,

ადექ, იარე, წავიდეთ, მე წავიდვები წინაო!

მასთან გიბრძანა დაწოლა, ვისთანაც გაქორწინაო.

დავით გურამიშვილი წაწყმედილი ცხვრისა და მგლის მეტაფორით განაგრძობს და წარმართავს თავის ტრაგიკულ ცხოვრებაზე საუბარს, ღმერთს მინდობილი პოეტის მეორე გაპარვა წარმატებული აღმოჩნდა. ლექვებმა მისი გზა-გეზს ვერ მიაგნეს, მისი ადგილსამყოფელი ვერ გაიგეს და დავით გურამიშვილი სამშვიდობოს აღმოჩნდა: „გულზედ მქონდა მოხაზული ცხოვრებისა წყაროს ღარი, ვიტირე და გარდვადინე მე იმაზე ცრემლთა ღვარი. ღმერთსა ვსთხოვე: მიწყალოზე შენ ასეთი წინამძღვარი, უვნებელად გარდმატარო ქრისტიანთა მტერთ სამძღვარი“. იგი დაწვრილებით გვიამბობს, მშვიერმა, მწყურვალმა, ფიზიკურად დაუძლურებულმა როგორ გააღწია თავი სამშვიდობოს, ღამით მიდიოდა და დღისით იძინებდა, რაშიც ხელს უწყობდა ზაფხულის მთვარიანი ღამეები, რაც კონკრეტული ბიბლიური ეპიზოდის პარადიგმის სახითაა

წარმოდგენილი, კერძოდ, ეგვიპტელთა მონობიდან გამოსული ებრაელების მოსე წინასწარმეტყველის წინამძღოლობით სვლა აღთქმული ქვეყნისაკენ, რაც უდაბნოზე გადიოდა. მათი ხეტიალი უდაბნოში ხანგრძლივი გამოდგა, ღამით ნათლის სვეტი და დღისით ღრუბლის სვეტი მიუძღოდათ წინ. როგორც ნათლის სვეტისა და ღრუბლის სვეტის წინამძღოლობით ებრაელი ხალხი აღთქმულ ქვეყანაში შევიდა, ასე „დავითიანშიც“ სიმბოლურად მონიშნულია დავით გურამიშვილის მშვიდობით გასვლა და ლეკთაგან თავის დახსნა.

„დღისით წინამძღვრად მზე მყვანდის, ღამით უჭვრეტდი მთვარესა, მივენდევი შვიდთა ვარსკვლავთა მას ჩრდილოეთის მხარესა“.

თერთმეტი დღე-ღამე ამგვარ ყოფაში გაატარა. სეტყვა, ქარი, წვიმა - ამინდმაც არ დაინდო. სეტყვისას გამოქვაბული შენიშნა და მას შეაფარა თავი. ხარო და გამოქვაბული - ორი სივრცე, რომელთა წიაღში იძულებით მყოფმა დავით გურამიშვილმა სულიერი გარდასახვა განიცადა, ბევრი რამ გადაიაზრა, მორწმუნე ადამიანს კიდეც უფრო განუმტკიცდა რწმენა ღვთისა, ღვთის განგებისა, რომლის გარეშე არაფერი ხდება.

მშიერმა, მწყურვალმა, ტანსაცმელშემოდარცვულმა მიაღწია რუსთა ერთ სოფელს, რომელიც თერგის პირას მდებარეობდა და სადაც იქაურმა მცხოვრებლებმა შეიფარეს, სარჩო და ჩასაცმელი მისცეს. როგორც კი მათ ყელზე ჯვრები შენიშნა, მიხვდა, რომ ქრისტიანთა შორის აღმოჩნდა, თავადაც ჯვარი ეკეთა და აჩვენა, შემდეგ ერთ-ერთ მათგანს მიეჭრა და ჯვარს ეამბორა, რითაც მიახვედრა, თავადაც ქრისტიანი რომ იყო. პოეტი ქრისტიანულმა მრწამსმა, ქრისტიანულმა ჯვარმა გადაარჩინა და იხსნა.

აუცილებლად უნდა აღინიშნოს, რომ იმ პერიოდში, როდესაც დავით გურამიშვილს ეს უბედურება დაატყდა თავს, კავკასიონის გადმოლახვა და სამშობლოში მშვიდობიანად დაბრუნება თითქმის შეუძლებელი იყო, რადგან საქართველოსაკენ მომავალი გზა ქართველებისათვის მეტად სახიფათო იყო, ლეკებს მთელი ბილიკები ჰქონდათ გადაკეტილი; დავით გურამიშვილს ისიც კარგად ახსოვდა, რა ვითარება იყო ამ დროს მთელს აღმოსავლეთ საქართველოში. ამიტომაც მისი ფიზიკური გადარჩენის გარანტი, ხსნის ერთადერთი გზა სწორედ ჩრდილოეთის მხარეს წასვლა იყო, დაღესტანს ჩრდილოეთით ესაზღვრებოდა რუსეთის იმპერია, მის ჩრდილოეთით რუსული მოსახლეობა სახლობდა. ისიც გასათვალისწინებელია, რომ პოეტს მოსკოვში ეგულებოდა ქართლის მეფე ვახტანგ მეექვსე და ქართველ მოღვაწეთა საკმაოდ მრავალრიცხოვანი ამალა. ეს იმედიც ჰქონდა პოეტს და ამიტომაც დაადგა დავით გურამიშვილი რუსეთის გზას. 1730 წლის იანვარში მდინარე ვოლგით (დავით გურამიშვილი მის მეორე სახელს, ედილს, ახსენებს) სოლად-ასტრახანის გზით ჩავიდა მოსკოვში და ვახტანგ მეექვსის ამალას შეუერთდა. ქართლის მეფის კარზე დავით გურამიშვილი პატივით მიიღეს, მეფემ მას ჯაბადარბაშის (იარაღის საწყობის გამგე) თანამდებობა უბოძა. მოსკოვის მახლობლად მდებარე სოფელი ვსეხსვიატსკოე იყო პატარა, უმიწაწყლო საქართველო, ქართლიდან გადახვეწილ ქართველთა ახალი „სამშობლო“, მისი ბუნებისა და მცხოვრებთა გარეშე; აქ ყველანი ერთმანეთს იცნობდნენ, ქართულად საუბრობდნენ, საქართველოს ინტერესებით ცხოვრობდნენ, მაგრამ ეს იყო საქართველოს იმიტაცია, ეს არ იყო საქართველო თავისი ცით, მთებით, წყლებით, მიწებით, ხალხით, ზნე-ჩვეულებებით, კულტურით. ჰქონდათ ენა, ჰქონდათ სარწმუნოება, მაგრამ არ ჰქონდათ მამული! სამი ერთიანობა დარღვეული იყო! ის, რაც მოსკოვში იყო, უფრო ზუსტად, ვსეხვიატსკოეში, ეს გაუბედურებული, დაბეჩავებული, ტრაგიკული საქართველოს განსახიერება იყო. დავით გურამიშვილიც ქართველთა ამ ლამქარს შეუერთდა, ისიც მოჩვენებით საქართველოში დაბინავდა და დამკვიდრდა.

დასკვნის სახით შეიძლება ითქვას, რომ დავით გურამიშვილის შემოქმედებაში კავკასიური სივრცე საფრთხით აღსავსე სივრცედაა წარმოსახული, როგორც ეს იყო

რეალურად მე-18 საუკუნის საქართველოსთვის და რასაც მოწმობს პოეტის სიტყვები: „თურქი, სპარსი, ლევი, ოსი“... აქ ერთმანეთს გადაეჯახვა გეოპოლიტიკური და გეოპოეტიკური სივრცეები, რადგან პოლიტიკურმა ვითარებამ დავით გურამიშვილი „გარდააცვია ყუბანსა“ და უცხო სამყაროში, უცხო სივრცეში, სხვა, არამშობლიურ სივრცეში დაამკვიდრა. ეს იყო პოეტის ტრაგიკული ცხოვრების უმნიშვნელოვანესი ნაწილი, რომელმაც საბედისწერო როლი შეასრულა არა მხოლოდ თვით დავით გურამიშვილის ცხოვრებაში, არამედ მთელი მისი ოჯახის, ქართლის სამეფოს, აღმოსავლეთ საქართველოს ისტორიაში. კავკასიის გეოპოლიტიკურმა მდებარეობამ და მდგომარეობამ ადრეულ საუკუნეებში საქართველოს უდიდესი მისია დააკისრა: მას ამ რეგიონის უმთავრესი ადგილი ეკავა, მე-18 საუკუნე განსაკუთრებით მძიმე აღმოჩნდა საქართველოსთვის კავკასიური სივრცის წიაღში ყოფნისას, ლეკიანობამ მძიმე დაღი დაასვა საქართველოს, ქართველ ერს; ამის კერძო შემთხვევაა დავით გურამიშვილის დატყვევება ლეკთა მიერ, რადგან ქართული მწერლობის ამ ერთ-ერთ უდიდეს წარმომადგენელს ლეკთა თარეშმა დააკარგვინა სამშობლო, რაც თავად პოეტმა იშვიათი ტრაგიკული ლირიზმით ასახა. მისი ცხოვრება ორ პერიოდად გაიყო: ტყვეობამდე და ტყვეობის შემდეგ, თუმცა მისი სააზროვნო სივრცე ერთიან სამყაროდ დარჩა და მისი მემკვიდრეობა ასცდა აღმოსავლური, კერძოდ სპარსული ლიტერატურული ტრადიციების გავლენებს და უცხო სამყაროში გააგრძელა ქართული ლიტერატურული ტრადიცია.

გამოყენებული ლიტერატურა:

- ბიბლიის საღვთისმეტყველო ლექსიკონი. (1974).
 გონჯილაშვილი, ნ. (2017). „ნათლის სვეტის“ პარადიგმა „ვეფხისტყაოსანში“ (ქართული მწერლობის თხზულებათა განხილვის კონტექსტში). „ვეფხისტყაოსნის“ მხატვრული სამყაროს გააზრებისათვის. თბილისი.
 გურამიშვილი, დ. (1955). *დავითიანი*. თბილისი.
 კიკნაძე, ზ. (1998). *ხაროდან მთის გამოქვაბულამდე: („მერანიდან“ „დავითიანისკენ“)*. მიემდვნა ალექსანდრე ორბელიანის ხსოვნას. პირველი სამეცნიერო კონფერენციის მასალები. თბილისი.
 სირაძე, რ. (1982). *სახისმეტყველება*. თბილისი.
 სულავა, ნ. (2005). „ნათლისა გავხდე მიჯნური“. კრებ. *დავით გურამიშვილი - 300*. თბილისი.
 სულავა, ნ. (2013). დავით გურამიშვილის ლოცვისა და სამებისადმი ვედრების ინტერპრეტაციისათვის. *სპეკალი*. #7.

REFERENCES:

- bibliis saghvtsimet'qvelo leksik'oni* [The theological lexicon of the bible]. (1974).
 gonjilashvili, n. (2017). „natlis svet'is“ p'aradigma „vepkhist'qaosanshi“ (kartuli mts'erlobis tkhulebata gankhilvis k'ont'ekst'shi) [“Natlis Sveti” Paradigm in “The Knight in the Panther’s Skin” (In the context of researching the texts of the Georgian writings)]. „vepkhist'qaosnis“ mkhat'vruli samqaros gaazrebisatvis [For understanding the artistic plethora of “The Knight in the Panther’s Skin”]. Tbilisi.
 guramishvili, d. (1955). *davitiani* [“Davitiani”]. Tbilisi.
 k'ik'nadze, z. (1998). *kharodan mtis gamokvabulamde: („meranidan“ „davitianisk'en“)* [From “Kharo” to the Cave of the Mountain: (“ From “Merani” to “Davitiani”)]. miedzghvna aleksandre orbelianis khsovnas [Dedicated to Aleksandre Orbeliani]. p'irveli sametsniero

k'onperentsiis masalebi [The collection of works of the First Scientific Committee].
Tbilisi.

siradze, r. (1982). *sakhismet'qveleba* [*"Sakhismetkveleba" ("Facial expression")*]. Tbilisi.

sulava, n. (2005). „natlisa gavkhde mijnuri“ [*"Natlisa Gavkhde Midzhnuro"*]. k'reb. *davit guramishvili – 300* [*Davit Gurmaishvili- 300*]. Tbilisi.

sulava, n. (2013). *davit guramishvilis lotsvisa da samebisadmi vedrebis int'erp'ret'atsiisatvis* [For the interpretation of Davit Gurmaishvili's prayer to the Trinity]. *sp'ek'ali* [*"Spekali"*]. #7.